

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Illvstrissimi Viri Petri De Marca Archiepiscopi Parisiensis Dissertationvm De Concordia Sacerdotii Et Imperii, Sev De Libertatibvs Ecclesiæ Gallicanæ, Libri Octo

Marca, Pierre de

Parisiis, 1669

Capvt IV.

urn:nbn:de:hbz:466:1-15591

non exactè perpensis, quæ de Orientis Ecclesiis generaliter dicuntur, Antiochenæ Ecclesiæ incantè tribuerunt. Etenim Oriens in dispositione Imperij Romani eas provincias omnes complectitur, ab ipsius Vespasiani temporibus, quæ à Thracia per Ægyptum & Asiam minorem usque ad Euphratem & Tigrim pertinent. Hæ provincie quinque Diœcesibus comprehendebantur, Thracia, Pontica, Asiana, Orientali, & Ægyptiaca, quæ magistratibus sibi præfectis parebant; ut superiore capite uberius dixi. Idem ordo servatus fuit in ecclesiastica disciplina; ita ut quemadmodum Ægypti Diœcesis in novem Metropolitanos divisa, Alexandria Patriarcham colebat; sic Diœcesis Orientis specialiter dicti, quæ quindecim provincias complexa erat, ab Antiocheno Patriarcha regeretur. Itaque longè distant Orientis Ecclesiæ, cum Occidentalibus opponuntur, utpote quæ quinque Diœceses integras Orientis Imperij comprehendant, ab Orientis Ecclesiis, quando cum aliarum Diœceseon Episcopis, id est, Ægypti, Thraciæ, Ponticæ, & Asiænæ componuntur, ut fit canone 11. Constantinopolitani Concilij: *Orientis Episcopi Orientem tantum gubernent, servatis privilegiis quæ Nicænis canonibus Ecclesie Antiochene tributa sunt.* Inde est quòd Ioannes Antiochenus, qui schismate Concilium Ephesinum vexavit, in Actis Conciliabuli dicitur *Episcopus Antiochie, quæ est Metropolis Anatolicæ Diœceseos.* Et ipsum Conciliabulum hæc se inscriptioe jactat: *Sacra Synodus Diœceseos Orientalis, ceterique unâ cum ipsis ex diversis Diœcesibus & provinciis congregati.*

In Conc. Eph. ep. 2. Act. 1. Ιωαννης Ἐπισκοπος τῆς Ἀντιοχείας ἡγουμένης τῆς ἀνατολικῆς διοικήσεως.
In Actis Conc. Abis. 2. ἡγουμένης τῆς ἀνατολικῆς διοικήσεως. ἡ ἐκείνη ἀνατολικὴ διοίκησις ἡ ἡγουμένη τῆς ἀνατολικῆς διοικήσεως.

OBSERVATIO

STEPHANI BALUZII.

Sic Luitprandus in libro 11. cap. x11. loquens de Romano Imperatore Constantinopolitano post Leonem cognomine Sapientem, Anatolicas vocat gentes Orientales, Græco etiam verbo utens: *Primo quo Romanus suscepit imperium anno, nonnullæ ei gentes, præsertim ἀνατολικαί, hoc est, Orientales, vise sunt rebellare.*

III. Id solum superest indagandum, quibus finibus Ecclesiæ Orientis & Occidentis regerentur. Sed statim occurrit canon 11. Concilij Constantinopolitani, toties laudatus, qui de hac re sollicitis curam omnem eximere potest. Convenerant Constantinopolim ex omnibus Orientalis Imperij provinciis, literis Theodosij Imperatoris evocati antistites, qui canone secun-

do Ecclesiarum Orientalium terminos præscripserunt; adeo ut eas intra Diœceses Thraciam, Ponticam, Asianam, Orientem, & Ægyptum coërcuerint, ac proinde ceteras omnes Diœceses Occidentem dimiserint, nempe Illyricum solidum, Italiam, Gallias, Britannias, Hispanias, & Africam, Scilicet, ut antè monui, iidem erant Imperij Orientalis limites & Ecclesiarum Orientalium. Thracia in confinio Illyrici constituta, Orienti accensebatur, ut Illyrici integra præfectura, quæ Macedoniam, Daciam, Achaïam, & ceteras quasdam provincias complectebatur, ad Occidentem pertinebat, æquè ac Africani litoris sex provincie; ut docuit Zozius. Thraciam Orienti Vespasianus Imperator addixerat, teste Eustathio. quod apud omnes deinde Principes obtinuit, qui Thraciam, licet freto Propontidis & Hellesponti ab Asia discretam, Orienti accesserunt. Imò & sub Theodosio Illyriciana Diœcesis in duas partes secta est; adeo ut Imperio Orientis accesserit Illyrici pars illa quæ Macedoniam & alias quasdam provincias continebat, ut patet è Iornande, & è Notitia utriusque Imperij, quæ fines Orientalis Illyrici & Occidentalis describit.

IV. Quæ immutatio nihil de Ecclesiarum statu detrivit. Itaque Illyrici & Thraciæ limites, ut olim Imperij utriusque, sic etiam Ecclesiarum fuere. Hanc divisionem Imperij primus tentavit Diocletianus, cum sibi & Galerio Maximino retinuit Orientem, regiâ constitutâ in urbe Nicomediensi, Occidentemque Constantio patri Constantini & Maximiano distribuit, datis huic, Illyrico, Italia, & Africa, illi Britannias, Hispanias, & Gallias, apud So-

Zozimus lib. 3. Histor.
Eust. in Dionys.

Socr. l. 1. c. 6.

Socr. l. 1. c. 51.
quod non tibi videtur
plurimè passim

Theod. l. 4. c. 6.

Socr. l. 1. c. 6.

ma

ma Africa sub sua potestate constituitur; id est, Praefecturas Italiae, sub qua continebatur Africa, Galliarum, & Illyrici. Hos Imperiorum limites Ammianus Marcellinus, qui sub Iuliano floruit, in confinio Illyrici & Thraciae, in ipsis Succorum montium angustiis locat. *Conserta*, inquit, *celforum montium summities Hami & Rhodopes, quorum alter ex ipsis Istri marginibus, alter ab Axij fluminis citeriori parte conjungit, in angustiis tumulosos collibus desinentes, Illyrios interscindunt & Thracas.* In iisdem Succorum angustiis Occidentalium Ecclesiarum fines constituit Concilij Aquileiensis epistola ad Theodosium; si locus illustris, qui cubat in mendo, nitore suo restituatur. *Equidem, inquit Patres, per occidentales partes duobus in angulis tantum, hoc est, in latere Daciae Ripensis ac Moesia, fidei obstrepi videbatur. Quibus tamen nunc, post Concilij sententiam, vestre favore clementiae opinamur illico consulendum. Per omnes autem tractus atque regiones ethnicorum claustris usque ad Oceanum manes intemerata fides. In Orientalibus autem partibus cognovimus quidem & quae sequuntur. Legendum prorsus est, a Succorum claustris, non ethnicorum.* In eam sententiam adnotavit Socrates dissidio Sardicenis Concilij, Orientalium & Occidentalium abruptam communionem; utriusque autem Ecclesiae confinium in Succorum montium angustiis, quae Illyrios dividunt a Thracibus, positum fuisse; quos ille montes *νοτιωνας* vocat; ita ut *ὑπο* fuerit *ὑπος τῆς νοτιωνίας*, ut inquit eleganter Socrates. Ad solutionem illam communionis, quae ob Maximi Cynici ordinationem inter Orientales & Occidentem intercesserat, & cui refarciendae operam dabat Concilium Constantinopolitanam, Gregorius Nazianzenus respicit, cum Occiduae & Orientalis orae velut nodum Constantinopolim esse Patribus congregatis pronuntiabat; quod hinc & inde extrema provinciarum capita pertingerent, & inde velut a communi fidei emporio refunderentur. Etenim Thracicam Diocesim hic scriptor velut appendicem Constantinopoleos intuebatur, & communionis interversae fideique afflictae restitutionem hinc expectandam praese ferebat.

V. Sed ut nihil reliqui sit perveracitiae, docendum est secundum Patrum Constantinopolitanorum sententiam, pro Occidentalibus haberi eos qui circumscripti non sunt Diocesibus illis quinque, Thracica, Pontica, Asiana, Orientali, & Aegyptiaca. Quod patet e canonem quinto illius synodi, quo Libellus Occidentalium

approbatur, his verbis: *De Tomo Occidentalium. Nos etiam Antiochenos suscepimus, qui unam consentunt Patris & Filij & Spiritus sancti divinitatem.* Scio in controversiam adduci Tomum istum Occidentalium. Reputata etenim Zonarae & Balsamonis interpretatione, qui de canone fidei in Sardicensi Concilio promulgato verba illa accipiunt, Illustrissimus Card. Baronius de Damasi epistola synodica scripta ad Paulinum Antiochenum, quae refertur a Theodoro, hunc canonem accipiendam existimat. Quod viro erudito displicuit, qui exserte asserit locum esse mendosum: quoniam verba ista de Tomo Occidentalium, quae tituli vicem praestant, significare videntur canonem agere de nescio quo Occidentalium libello. At vero canon, inquit ille, nihil minus exsequitur; sed tantum approbat ea quae definitant Antiocheni, unam consentientes Patris & Filij & Spiritus sancti divinitatem. Vnde animum sumpsit antiquam lectionem movendi, ita ut Antiochenos substituerit Occidentalibus, id est, *Διθροσός*, ut ille quidem legit, *τοῖς δυτικοῖς*. In quo dupliciter peccatur; tum in sententia detorta & inconcinna, quam antiquae lectioni hujus canonis affigit; tum in nova omnino voce & omnibus scriptoribus incognita, quam ille comminiscitur, cum asserit Antiochenas voce hybrida, & a Syriaca deducta, *Dithicos* appellatos, quasi diceret *lucis confiros*, a luco Daphnensi, quo ornabatur Antiochia. Tenebras illas discutiet vera & sincera mens illius canonis, quae ita constitui & enarrari paucis verbis potest. Quod attinet ad epistolam Occidentalium, qua docent se communionem Antiochenorum amplecti, quia rectam fidem profitentur, etsi Meletij & Paulini schismate laborent, nos etiam eosdem Antiochenos jam antea suscepisse testamur, quia nobis constitit eos unam Patris & Filij & Spiritus sancti confiteri divinitatem. Vnde sequitur alium esse Tomum Occidentalium, qui commemoratur in hoc canone, ab epistola synodica Damasi ad Paulinum Antiochenum, vel saltem cum illa epistola aliam adjunctam fuisse ad Orientales Episcopos Constantinopoli congregatos. Nihil enim vetat quin eodem tempore & eodem exemplo perscripta & missa fuerit ad Paulinum & ad Synodum Constantinopolitanam. Inde etiam sequitur veterem omnium codicum lectionem non esse sollicitandam, quae *Δυτικοῖς* seu mavis Occidentales huic synodo cognitos exhibet. Nec est quod vir eruditissimus conjecturam suam fulciat ex emendatione tentata in Libello oblato contra Iban Edes-

C

Ammianus Marcellinus lib. 1. c. 2. & lib. 17. Succorum potestate angustiis Thraciae intermontium & Daciae.

Epistola 11. Conc. Aquil. edita d. V. C. Simondo in Append. ad Cod. Theod. pag. 74.

Socrates lib. 1. c. 14. & c. 15. & c. 16. & c. 17. & c. 18. & c. 19. & c. 20. & c. 21. & c. 22. & c. 23. & c. 24. & c. 25. & c. 26. & c. 27. & c. 28. & c. 29. & c. 30. & c. 31. & c. 32. & c. 33. & c. 34. & c. 35. & c. 36. & c. 37. & c. 38. & c. 39. & c. 40. & c. 41. & c. 42. & c. 43. & c. 44. & c. 45. & c. 46. & c. 47. & c. 48. & c. 49. & c. 50. & c. 51. & c. 52. & c. 53. & c. 54. & c. 55. & c. 56. & c. 57. & c. 58. & c. 59. & c. 60. & c. 61. & c. 62. & c. 63. & c. 64. & c. 65. & c. 66. & c. 67. & c. 68. & c. 69. & c. 70. & c. 71. & c. 72. & c. 73. & c. 74. & c. 75. & c. 76. & c. 77. & c. 78. & c. 79. & c. 80. & c. 81. & c. 82. & c. 83. & c. 84. & c. 85. & c. 86. & c. 87. & c. 88. & c. 89. & c. 90. & c. 91. & c. 92. & c. 93. & c. 94. & c. 95. & c. 96. & c. 97. & c. 98. & c. 99. & c. 100.

Gregor. Naz. orat. 1. c. 1. & c. 2. & c. 3. & c. 4. & c. 5. & c. 6. & c. 7. & c. 8. & c. 9. & c. 10. & c. 11. & c. 12. & c. 13. & c. 14. & c. 15. & c. 16. & c. 17. & c. 18. & c. 19. & c. 20. & c. 21. & c. 22. & c. 23. & c. 24. & c. 25. & c. 26. & c. 27. & c. 28. & c. 29. & c. 30. & c. 31. & c. 32. & c. 33. & c. 34. & c. 35. & c. 36. & c. 37. & c. 38. & c. 39. & c. 40. & c. 41. & c. 42. & c. 43. & c. 44. & c. 45. & c. 46. & c. 47. & c. 48. & c. 49. & c. 50. & c. 51. & c. 52. & c. 53. & c. 54. & c. 55. & c. 56. & c. 57. & c. 58. & c. 59. & c. 60. & c. 61. & c. 62. & c. 63. & c. 64. & c. 65. & c. 66. & c. 67. & c. 68. & c. 69. & c. 70. & c. 71. & c. 72. & c. 73. & c. 74. & c. 75. & c. 76. & c. 77. & c. 78. & c. 79. & c. 80. & c. 81. & c. 82. & c. 83. & c. 84. & c. 85. & c. 86. & c. 87. & c. 88. & c. 89. & c. 90. & c. 91. & c. 92. & c. 93. & c. 94. & c. 95. & c. 96. & c. 97. & c. 98. & c. 99. & c. 100.

Can. 5. Conc. Aquil. edita d. V. C. Simondo in Append. ad Cod. Theod. pag. 74.

Διθροσός τοῖς δυτικοῖς ἢ τῶν ἐκ τῆς ἀνατολῆς ἐκείνου.

Zonaras & Balsamon in Comment. hujus can. Card. Baron. ad annum 381.

Petrus Van. Lect. l. 3. c. 1.

Zonaras & Balsamon in Comment. hujus can. Card. Baron. ad annum 381.

Socr. l. 1. c. 14.

Theod. l. 4. c. 1.

Gregor. Naz. orat. 1. c. 1.

Refertur in Concilio Chalced.

fenum in synodo Berytensi, ubi synodi Antiochena & Tyria, in ejus Episcopi causa habitæ, ἀνατολικὴ dicuntur, & Δυτικὴ: quam ille in διημερῶν immutat, ut Antiochena eo vocabulo significetur. Sanè alia mens est Libelli, ubi Antiochena Synodus ἀνατολικὴ dicitur, sive Orientalis, quia urbs Antiochia est metropolis Orientis. Tyria autem dicitur Δυτικὴ, seu Occidentalis, ratione habita situs quem Tyrus obtinet in Diœcesi Orientis. Phœnicia enim, ubi sita est Colonia Tyri, porrigitur ad partes occidentales Diœceses Orientales.

CAPUT V.

Synopsis.

I. Singule Orientis Diœceses suis Patriarchis & Exarchis commissa: Solida Occidentis Diœceses octo Romano Episcopo. Eo sensu explicata Majores Diœceses in Concilio Arelatenſi primo.

II. Romanus Pontifex caput Occidentis, à Basilio & Augustino, cujus locus explicatur, ex Hieronymo, Cyrillo Alexandrino, Concilio Ephesino.

III. Innocentius refert originem hujus institutionis. Illyricum sibi equè ac ceteras Diœceses vindicat.

IV. Romanus Pontifex Patriarcha dicitur, etiam Occidentis, à Iuliano, cujus locus explicatur.

V. Romani Episcopi Patriarcha nomen non sumpserunt, ex Gregorio; quanvis jure Patriarchico uterentur, & ab aliis dicerentur Patriarcha. Quinarius numerus Patriarcharum in Synodis sexta & octava.

I. **C**ONSTITUTA Ecclesiarum in Orientales & Occidentales divisione, necesse est ut statim cordato lectori veniat in mentem, aliquo disciplinae ordine earum administrationem constituisse. Quod si curiosius rimetur, statim inveniet, eodem modo quo. quinque illæ Orientis Diœceses ita suis Primatibus erant commissa ut Ægypto præflet Alexandrinus Patriarcha, Orienti Antiochenus, Asiæ Diœcesi Ephesinus Exarchus, Ponticæ verò, Cæsareæ in Cappadocia Episcopus, & Thracicæ Constantinopolitanus, qui tandem, ut dixi, tres istas Diœceses, Asiænam, Ponticam, & Thracicam decreto Concilij Chalcedonenſis suæ sedi asseruit, ita Diœceses Occidentis ea ratione Metropolitanis suis conceditæ fuerunt ut Romano Episcopo tanquam totius Occidentis Patriarchæ subessent: qui tantum à ceteris Patriarchis administratione distabat, quantum dignitate & auctoritate. Cujusque enim illorum potestas unius Diœceseos finibus coerceretur; integræ autem & solidæ totius Occidentis Diœceses Romani Episcopi auctoritate gubernabantur.

Hoc discrimen fortassè respiciebant Concilij Arelatenſis Sacerdotes, cum epistola sua ad Silvestrum testantur eum *Majores Diœceses* tenere; quia scilicet septemvel octo Occidentis diœceses obtinebat, nempe in Italia duas, Illyricum solidum, quod ex una Diœcesi in duas postea est discriptum, Gallias, Britannias, Hispanias, & Africam.

II. Sanè ne effusam illam Romani Pontificis administrationem commentus fuisse videar, laudabo testes omni exceptione majores, hinc Basilius ab Oriente, qui conceptis verbis Episcopum Romanum, *Occidentalium Corypheum* esse scribit, id est, illius Ecclesiæ principem, hinc verò, Augustinum ab Africa. Hic cum adversus Iulianum Pelagianum testimonia Cypriani ex Africa, Irenæi, Rhetici, Olympij, Hilarij è Galliis, & Ambrosij ex Italia protulisset, ista verba subjungit: *An ideo contemendos putas, quia Occidentis Ecclesiæ sunt omnes, nec ullus in eis est commemoratus à nobis Orientis Episcopus? Quid ergo faciemus, cum illi Græci sint, nos Latini? Puto tibi eam partem orbis sufficere debere in qua primum Apostolorum suorum voluit Dominus gloriosissimo martyrio coronare. cui Ecclesiæ presidentem beatum Innocentium si audire voluisses, jam tunc periculosam juvenutem tuam Pelagianis laqueis exuisses.* Ecclesiæ quæ præsidebat Innocentius, nulla est alia quam Occidentalis, cujus solius hoc in loco mentionem facit Augustinus. ut frustra sint Novatores, qui ad Romanam hæc verba referunt, cujus ne meminit quidem. Certum quidem est ab Augustino Occidentalem Ecclesiam ex eo capite illustriorem reddi quòd Occidens ea sit orbis pars in qua Princeps Apostolorum martyrio confectus sit, ac proinde compositus cum Oriente primas partes dignitatis ferre debeat, unde sequatur, maximi ponderis esse debere adversus Pelagianos Innocentij sententiam, qui Occidentali Ecclesiæ præfideret. Basilio & Augustino addamus Hieronymum, qui epistola ad Marcum, *Hæreticum me, inquit, cum Occidente, hæreticum me cum Ægypto, hoc est, cum Damaso Petroque condemnent.* Quid apertius? Ut Ægyptum, tanquam specialem Alexandrini Patriarchæ Diœcesim, Petro Alexandria Episcopo tribuit Hieronymus, ita & Damaso Episcopo Romæ solidum Occidentem. In eam sententiam idem auctor, cum cœlibatum sacerdotum adversus hæreticos assereret, totiùsque Ecclesiæ consuetudinem, ad comprimendam novitatem testimonij pondere, advocaret, trium Patriarchatum limites describit. *Quid facient, inquit, Orientis Ecclesiæ, quid Ægypti,*

Basilius ep. ad Aug. c. 1.

Aug. l. 1. contra Iul. c. 1.

Hieron. ad Marc. Vigilant.